

Η ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΑΚΗ ΓΕΩΛΟΓΙΚΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΚΑΙ Ο ΝΟΜΟΣ ΠΛΑΙΣΙΟ ΓΙΑ ΤΑ Α.Ε.Ι.

Από

Ι. Κουμαντάκη¹

ΓΕΝΙΚΕΣ ΑΡΧΕΣ

Στις γενικές αρχές του νόμου 1268/82 καθορίζεται εκτός των άλλων, ότι μέσα στην αποστολή των Α.Ε.Ι. περιλαμβάνεται και η υποχρέωσή τους «να συμβάλλουν στην αντιμετώπιση των κοινωνικών, πολιτιστικών και αναπτυξιακών αναγκών του τόπου» και «στην αντιμετώπιση της ανάγκης για συνεχιζόμενη εκπαίδευση και διαρκή επιμόρφωση του λαού».

Τα παραπάνω βάζουν νέες υποχρεώσεις στα Α.Ε.Ι. και όλες οι διαδικασίες και μεθοδεύσεις για την καλύτερευση της διδασκαλίας, της έρευνας και των άλλων δραστηριοτήτων τους πρέπει να διέπονται από το ανάλογο πνεύμα.

Οι Γεωεπιστήμες πάνω στο θέμα των αναπτυξιακών αναγκών του τόπου έχουν να προσφέρουν πάρα πολλά και θα πρέπει να το επιδιώξουν με κάθε θεμιτό τρόπο, βάζοντας τα γερά θεμέλια γι' αυτό από τα Πανεπιστήμια. Το ίδιο και στο θέμα της εκπαίδευσης και επιμόρφωσης του λαού, που δεν επιτρέπεται να μένει στο σκοτάδι ή να παραπλανείται σε μια σειρά από καθημερινά προβλήματα, που τον αφορούν. Ενδεικτικά αναφέρω όλα τα προβλήματα που έχουν σχέση με τα καταστροφικά φυσικά φαινόμενα, όπως οι σεισμοί, οι κατολισθήσεις, η διάβρωση κ.ά. καθώς και τα προβλήματα που συνδέονται με τα υπόγεια νερά, όπως η παραπλάνηση από τους ραβδοσκόπους, η κακή κατασκευή υδροληπτικών έργων, η εκμετάλλευση ενός εθνικού αγαθού μόνο από μια μερίδα, ο κίνδυνος από την μη ορθή διαχείρισή του, η προστασία του από την μόλυνση κ.ά.

Στην προσπάθεια αυτή του νέου Πανεπιστημίου θα μπορέσουν να συμβάλλουν ουσιαστικά και οι φοιτητές δεδομένου ότι η συμμετοχή τους στα όργανα διοικήσεως γίνεται πραγματικότητα με το ν. 1268/82 και υλοποιείται με την παρουσία των εκπροσώπων τους (που εκλέγονται αναλογικά από το φοιτητικό σύλλογο που λειτουργεί σε κάθε Τμήμα) και τη συμμετοχή στη λήψη αποφάσεων.

Όμοια με τους φοιτητές, εξασφαλίζεται και για όλους τους εργαζόμενους στα Α.Ε.Ι. η δυνατότητα να εκφράζονται συλλογικά μέσα από τα συνδικαλιστικά τους

---

1. Ε.Μ. Πολυτεχνείο, Τμήμα Μηχ. Μεταλλείων - Μεταλλουργών

όργανα, που πρέπει βάσει του νέου νόμου να διευκολύνονται πλέον στη λειτουργία τους από τις Πανεπιστημιακές αρχές.

Οι νέες αυτές διαδικασίες βάζουν τα βάθρα για τη δημοκρατική πορεία των ελληνικών Πανεπιστημίων και θέτουν όλα τα μέλη της Πανεπιστημιακής κοινότητας ενώπιον των ευθυνών τους, έτσι ώστε να μην θεωρούνται πλέον υπεύθυνοι της όποιας μελλοντικής κατάστασης στην Ανώτατη Παιδεία μόνο οι Καθηγητές.

Η αυτοδιοίκηση των Α.Ε.Ι, που εξασφαλίζεται από το νόμο, σε συνδυασμό με τα παραπάνω, θέτουν μπροστά σε τεράστιες ευθύνες όλους τους Πανεπιστημιακούς φορείς. Δικιά τους θα είναι πια η ευθύνη για την επιτυχία ή αποτυχία της Ανώτατης Παιδείας και η συμμετοχή της Πολιτείας στην ευθύνη αυτή θα περιορίζεται μόνο στη χάραξη της Κυβερνητικής πολιτικής, στην εξασφάλιση των οικονομικών πόρων και στην εποπτεία που θα ασκείται από το Υπ. Παιδείας και θα αφορά την εφαρμογή των νόμων.

Σ' ένα σημαντικό βαθμό η μελλοντική πορεία των Πανεπιστημιακών δραστηριοτήτων, επομένως και της Γεωλογικής πανεπιστημιακής παιδείας θα εξαρτηθεί από την πληρότητα των νέων εσωτερικών κανονισμών που πρέπει κάθε Ίδρυμα να συντάξει το συντομότερο δυνατό. Μέσα απ' αυτόν θα πρέπει εκτός των άλλων, να αντιμετωπισθούν και οι ιδιομορφίες κάθε επιστημονικής περιοχής. Αυτό έχει ιδιαίτερη βαρύτητα για τις Γεωεπιστήμες, οι ιδιομορφίες των οποίων στην εκπαίδευση είναι πολλές και για το λόγο αυτό θα αναφερθούμε αναλυτικότερα στη συνέχεια. Ας σημειωθεί ότι οι ιδιομορφίες αυτές σε συνδυασμό και με τη νεανικότητα των Γεωλογικών Τμημάτων των ελληνικών Πανεπιστημίων, δημιουργούν ιδιαίτερα προβλήματα και δυσκολίες στη γεωλογική ανώτατη εκπαίδευση.

ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΑ ΚΑΙ ΙΔΙΟΜΟΡΦΙΕΣ ΤΗΣ ΓΕΩΛΟΓΙΚΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ

Η κυριότερη ιδιομορφία της γεωλογικής εκπαίδευσης είναι η ανάγκη ένα σημαντικό τμήμα αυτής να πραγματοποιείται στην υπαίθρο, στο βουνό, στο ερευνητικό εργοτάξιο. Η ανάγκη αυτή δημιουργεί τις εξής υποχρεώσεις:

- μετακινήσεις εκτός Πανεπιστημίου
- υπαίθρια εργασία κάτω από αντίξοες συχνά συνθήκες
- σύνδεση των Πανεπιστημίων με τα ερευνητικά εργοτάξια
- διδακτικό προσωπικό έμπειρο στην υπαίθρια γεωλογική έρευνα, σωματικά ικανό για να αντιμετωπίσει στις δύσκολες συνθήκες, και πολυάριθμο για να εκπαιδεύσει μικρές ομάδες φοιτητών.

Οι υποχρεώσεις αυτές επιβάλλουν:

- α) Αυξημένες δαπάνες για την πραγματοποίηση των ομαδικών μετακινήσεων, των διανυκτερεύσεων σε ξενοδοχεία, την μερική τουλάχιστον κάλυψη της διατροφής (δεδομένου ότι χάνεται η δυνατότητα χρησιμοποίησης των φοιτητικών εστιατορίων), την εκτός έδρας αποζημίωση των μελών του διδακτικού προσωπικού που θα συνοδεύουν τις ομάδες κ.ά.
- β) Απλή διαδικασία για την πραγματοποίηση των παραπάνω, ώστε να μην φθάνουμε στο σημείο, όπως συχνά συμβαίνει σήμερα, ακόμη και μικρές πιστώσεις να μην είναι δυνατόν να απορροφηθούν.

γ) Ίδια μέσα μεταφοράς, για την πραγματοποίηση των μετακινήσεων μικρών ομάδων που επιβάλλουν οι ανάγκες εκπονήσεως των διπλωματικών εργασιών, των διδακτορικών διατριβών, καθώς και η ερευνητική δραστηριότητα του διδακτικού - ερευνητικού προσωπικού. Δεν είναι επιτρεπτό η κάλυψη αυτών των αναγκών να εξαρτάται από την προθυμία ή απροθυμία χρησιμοποίησης των Ι.Χ. αυτοκινήτων του διδακτικού προσωπικού, αν βέβαια υπάρχουν, ή να ελέγχεται από τις οικονομικές δυνατότητες των ενδιαφερομένων.

Όταν πριν από δυο και τρεις δεκάδες χρόνια, χώρες όπως η Γερμανία και η Γαλλία, έστελναν σε ξένες χώρες, μεταξύ αυτών και στην Ελλάδα, πανεπιστημιακούς δάσκαλους, υποψήφιους διδάκτορες ή και φοιτητές, διαθέτοντάς τους ίδια μέσα μετακινήσεως και πλήρη οικονομική κάλυψη, για εκπόνηση ερευνητικών προγραμμάτων, διδακτορικών διατριβών ή και διπλωματικών εργασιών, εμείς ως αρχίσουμε τουλάχιστον τώρα να έχουμε τέτοιες αξιώσεις μέσα στη δική μας έστω χώρα για παρόμοια ερευνητική και εκπαιδευτική δραστηριότητα.

δ) Αυστηρά κριτήρια επιλογής του διδακτικού - ερευνητικού προσωπικού και κίνητρα για την προσέλκυση έμπειρων επιστημόνων. Τα κίνητρα αυτά πρέπει να είναι: εξασφάλιση δυνατότητας για έρευνα, αξιοπρεπείς συνθήκες δουλειάς και βέβαια μισθολογική αναβάθμιση, μια που σήμερα ο πανεπιστημιακός είναι ένας από τους χειρότερα αμειβόμενους εργαζόμενους.

ε) Στενή σύνδεση των Γεωλογικών Τμημάτων και των άλλων Τμημάτων των Α.Ε.Ι. στα οποία εργάζονται εκπαιδευτικά - ερευνητικά διάφοροι Γεωεπιστήμονες, με τα ερευνητικά Ιδρύματα της χώρας όπως το Ι.Γ.Μ.Ε. και τα παραρτήματά του, η Δημόσια Επιχείρηση Πετρελαίου, το Κ.Π.Ε.Δ., το Γεωδυναμικό Ινστιτούτο κ.α., καθώς και με τους κρατικούς τομείς γεωλογικών δραστηριοτήτων, όπως η Δ/νση Γεωλογίας - Υδρολογίας του Υπ. Γεωργίας, οι Δ/νσεις Μελετών Υδραυλικών και Συγκοινωνιακών έργων και το Κέντρο Ερευνών Δημοσίων Έργων του Υπ. Δημοσίων Έργων, οι Δ/νσεις Υδατικού Δυναμικού - Φυσικών πόρων και Μεταλλείων του Υπ. Ενέργειας και Φυσικών πόρων, η ΔΕΗ, το Υπ. Χωροταξίας, Οικισμού και Περιβάλλοντος κ.ά.

Αυτή η σύνδεση μπορεί να πραγματοποιηθεί με εκπόνηση κοινών ερευνητικών προγραμμάτων θεωρητικών και εφαρμοσμένων γεωεπιστημών, με παροχή υπηρεσιών από τα μέλη του διδακτικού - ερευνητικού προσωπικού των Α.Ε.Ι. στο Δημόσιο τομέα, στους Οργανισμούς Τοπικής Αυτοδιοίκησης, στους Γεωργικούς Συνεταιρισμούς κλπ. όπως προβλέπει το άρθρο 8 του νόμου πλαισίου και η υπ' αριθμ. Β2/6935/20.12.82 κοινή υπουργική απόφαση (ΦΕΚ 1082 τ.β.), καθώς και με χρησιμοποίηση των φοιτητών για απόκτηση εμπειρίας, καθώς και για ερευνητική ενασχόληση και οικονομική υποστήριξη.

Μόνο έτσι ο Γεωλόγος φοιτητής θα ζησει την ελληνική ύπαιθρο που σ' όλη την επαγγελματική του σταδιοδρομία μ' αυτήν κύρια θα ασχολείται, θα ζησει το ερευνητικό εργοτάξιο, το γεωτρύπανο, τη γεωφυσική έρευνα κι όλες τις άλλες δραστηριότητες των Γεωεπιστημόνων. Θα εξοικειωθεί μαζί τους, θα αποκτήσει γνώσεις και εμπειρία, έτσι ώστε από τα πρώτα επαγγελματικά του βήματα να νοιώσει αυτοπεποίθηση και όχι φόβο και ανασφάλεια στην εξάσκηση των καθηκόντων του.

Η συνεργασία των Γεωλογικών Τμημάτων, καθώς και των άλλων Τομέων των Α.Ε.Ι. που περιλαμβάνουν γεωεπιστημονικές δραστηριότητες (Π.χ. Τομέας Γεωλογικών Επιστημών του Τμήματος Μηχ. Μεταλλείων - Μεταλλουργών του Ε.Μ.Π., Εργαστήρια Τεχνικής Γεωλογίας των Πολυτεχνικών Σχολών Πανεπιστημίων Θεσσαλονίκης και Θράκης, Εργαστήριο Ορυκτολογίας - Γεωλογίας Ανωτ. Γεωπονικής Σχολής Αθηνών κ.ά.), με τους προαναφερθέντες Δημόσιους φορείς και Ινστιτούτα, πρέπει να γίνει και στο επίπεδο της αξιοποίησης των εξειδικευμένων γνώσεων των εμπειρων επιστημόνων που εργάζονται στους χώρους αυτούς. Η συνεργασία αυτή μπορεί να υλοποιηθεί με την διεξαγωγή σεμιναρίων, διαλέξεων, εκπαιδευτικών ταξιδιών υπαίθρου, ή ακόμη με την συστηματικότερη απασχόληση των εμπειρων εξωπανεπιστημιακών συναδέλφων μέσα στα Α.Ε.Ι.

Σχετικά με μια τέτοια συστηματικότερη απασχόληση σε εκπαιδευτικές δραστηριότητες, το άρθρο 18 του νόμου 1268/82, καθιερώνει το θεσμό του Ειδικού Επιστήμονα και του Εντεταλμένου Επίκουρου Καθηγητή, οι οποίοι με αποφάσεις των Γενικών Συνελεύσεων των Τμημάτων μπορούν να προσλαμβάνονται για μερική εκπαιδευτική απασχόληση κι αντίστοιχη αμοιβή με ετήσιες συμβάσεις. Ο θεσμός του Ειδικού Επιστήμονα μερικής απασχόλησης εισάγεται και στις προβλεπόμενες από το νόμο να δημιουργηθούν Μεταπτυχιακές Σχολές (άρθρο 27, παράγρ. 2 και 3).

Η ανάγκη για συνεργασία, έτσι όπως την εκθέσαμε προηγούμενα, είναι υπαρκτή σήμερα και είναι βέβαιο ότι μελλοντικά με την αύξηση των αναγκών λόγω των μεταπτυχιακών σπουδών θα γίνει ακόμα μεγαλύτερη. Πρέπει να γίνει συνείδηση ότι για να καλυφθούν σωστά οι εκπαιδευτικές ανάγκες, τόσο στο προπτυχιακό όσο και στο μεταπτυχιακό, κύρια δε σ' αυτό, κύκλο σπουδών, πρέπει να χρησιμοποιηθούν όσο γίνεται περισσότεροι εξειδικευμένοι επιστήμονες, χωρίς απαραίτητα να είναι όλοι πανεπιστημιακοί δάσκαλοι. Είναι ο μόνος τρόπος να σταματήσει το παρατηρούμενο συχνά απαράδεκτο φαινόμενο μαθήματα να διδάσκονται από μη ειδικούς γι' αυτά, άλλα απαραίτητα μαθήματα να μην διδάσκονται καθόλου είτε γιατί δεν υπηρετεί στο Ίδρυμα ο ειδικός γι' αυτό, είτε γιατί συνετά αποφάσισαν όχι διδασκαλία από μη ειδικό. Τέλος δε να εισάγονται στα προγράμματα σπουδών μαθήματα μη απαραίτητα, επειδή κάποιος από τους εργαζόμενους στο Ίδρυμα «πρέπει να κάνει κι αυτός κάποιο μάθημα».

Τέτοιες σκοπιμότητες περιλαμβάνονται σίγουρα μεταξύ των διαμορφωμένων σήμερα καταστάσεων μέσα στα Α.Ε.Ι. που εξωθούν τους φοιτητές στην απομάκρυνση από τις αίθουσες διδασκαλίας. Και αν στον προπτυχιακό κύκλο σπουδών αυτό είναι οδυνηρό, στο μεταπτυχιακό σίγουρα δεν πρέπει να προχωρήσουμε αν πρώτα δεν εξαλειφθούν οι συνθήκες που δημιουργούν αυτές τις κακές καταστάσεις.

Δεν είναι δυνατό να μιλάμε για μεταπτυχιακές σπουδές με άδεια θρανία και συμμετοχή μόνο στις εξετάσεις για την απόκτηση του μεταπτυχιακού τίτλου. Τέτοιοι τίτλοι είναι σίγουρο ότι δεν θα ωφελήσουν ούτε αυτούς που θα τους αποκτήσουν ούτε το κοινωνικό σύνολο. Θα είναι προτιμότερο με τέτοιες προϋποθέσεις να μην τεθούν σε εφαρμογή τα άρθρα 26, 27 και 28 του Ν. 1268/82 που ρυθμίζουν τα περί μεταπτυχιακών σπουδών, ανοίγοντας νομοθετικά το δρόμο για την επίσημη εισαγωγή τους στο ελληνικό Πανεπιστήμιο. Τα νομοθετικά μέτρα ήταν απαραίτητα, αλλά όχι επαρκή για την καλύτερευση των προπτυχιακών σπουδών και τη δημιουργία Μεταπτυχιακών

Σχολών. Για να γίνει αυτό πρέπει Δάσκαλοι και Φοιτητές να αποφασίσουν να ενώσουν τη δύναμή τους, να δουλέψουν σκληρά και να πείσουν την Πολιτεία ότι μπορεί άφοβα να τους παράσχει και τις υπόλοιπες προϋποθέσεις, προκειμένου η ελληνική ανώτατη παιδεία να γίνει ανώτατη και για τα μέτρα του διεθνούς στίβου.